

8/2/1933 Çarşamba

Reis : Dr. Reşit Galip Bey

Åzalar: Ahmet Cevat, Besim Atalay, Celal Sahir, Hamit Zübeyr, İbrahim Necmi ve Ragıp Hulûsi Beyler

R U Z N A M E

I- Gelen evraklar:

- A- Çanakkale, Muğla ve Burdur Derleme Heyetleri Reisliklerinden gönderilen derleme fişleri.
- B- Son defa Çorum ve evvelce bir çok Derleme Heyetlerinden, Cemiyetin Merkez Heyetleri hakkında suali havi gelen mektuplar
- C- Derleme hakkında ikinci tamamlayıcı Talimatnamenin beşinci maddesinde 15 günde bir verilmesi bildirilen raporun Maarif Vekâletine mi, Cemiyete mi gönderileceğini soran Samsun Derleme Heyetinin mektubu.
- Ç- Mülâzım Recep Coşkun Bey tarafından hazırlanan "Türkçeyi on yıl içinde beşyüz bin kelimeli görmek isteyenlerin kitabı" adlı tetkikin gönderildiğine ve Cemiyetçe bundan istifade edilirse sahibinin mükâfatlandırılmasına dair Büyük Erkânı Harbiye Reisliğinin 7/2/933 tarih ve 41706 sayılı tezkeresi.
- D- Kütüphane salonunda yaptırılacak dolaplara dair Sanat Mektebi Müdürlüğünün tezkeresi.

II- Derleme Kolunun üç tavriri ve bir şifahi teklifi.

- A- Hüseyin Kâzım Beyin büyük Türk lûgatının basılmamış kısmıyla Konya Mebusu Velet Çelebi Beyin "Türk Dili" adlı yazma lûgatının, Eskişehir tabii Arapören nahiyesi başmuallimi Numan Efendinin yazma lûgatının ve rahmetli Ahmet Rasim Beyin vaktiyle Dil Encümenine göndermiş olduğu lûgat müsveddelerinin söz derleme işinde en çok faydalanılacak kaynaklar sırasında bulunduğundan bahs ile bunların tedariki imkânının temini hakkında
- B- Derleme işlerinde kimlerden ne suretle faydalanıldığına bilinmesi aynı zamanda işin verimini arttıracak kontrolün temini maksadiyle Vilâyet ve Kaza Derleme Heyet ve Şubelerinin birer isimler cetveli yaparak merkeze göndermeleri hakkında.

- C- Rahmetli Samih Rifat Beyin kütüphanesinden Cemiyetin ne zaman ve ne suretle faydalanacağı henüz belli olmadığı için hazırlanmakta olan satın alınacak kitaplar listesine bu kütüphanede mevcut olduğu bilinen kitapların konulup konulmayacağına müzakeresi hakkında.
- Ç- Kolun âzalarından İstanbulda bulunan Zakir Kadiri Beyden azamî surette istifade edilme hakkında.

III- Lengüistik-Filoloji Kolunun tavrı:

Profesör Zajti Ferencz ile Dr. Caferoğlu Ahmet, Türk islâm eserleri müzesi müdür muavini Abdülkadir ve Derleme Kolunda âzalığı baki kalmak üzere İshak Refet Beylerin Kola âza seçildiklerine dair.

IV- Lügat-Istilah Kolunun tavrı:

Umumî Merkez Heyetinin 1/2/1933 tarihli içtimaında müzakere esnasında Reislik Makamından istilâh koyma işinin derleme faaliyetinin sonuna bırakılmasının ileri sürülmesi kendisini tereddüde düşürdüğünden bahs ile iki milyondan fazla fişin Derleme Heyetlerince doldurulup tasnif edilerek gönderilmesi ve burada Derleme Kolunca tetkik edilip istilâh mahiyetinde olanların muayyen sınıflara ayrılması uzun bir zaman işi olduğuna göre ekserisi teşekkül etmiş bulunan ihtisas bölüklerinin bu müddet içinde bekleyici vaziyette kalmaları lâzım geleceğini, bu halin ise gelecek kurultaya kadar hiç bir şey yapamamak neticesini vereceğine bu hususta kendi mülâhazalarını söyleyerek takip olunacak yol hakkında Heyetçe bir karar verilmesine dair.

V- Umumî Kâtipliğin teklifleri:

- A- Evvelce müzakere edilip Reis Beyin bulunduğu bir toplanmaya bırakılması kararlaştırılan daktilo makinelerinin değiştirilmesi meselesi.
- B- Daktilo Hanımların Fransızca bilmediklerine göre pek yakında yapılması lüzumu ortaya çıkacak olan bilhassa istilâh bölüklerinin Fransızca ve Almanca kelime kadrolarını ve umumiyetle yabancı dilden yazıyı yazdırmak için çare düşünülmesine dair

I- Gelen evraklar:

- A- İlk defa geldiği için Derleme Koluna verilmeden evvel Umumî Merkez Heyetine arzolunan fişler tetkik olunarak Derleme Heyetlerinin faaliyetleri neticeleri hakkında beslenen ümitleri kuvvetlendirici mahiyette görüldü. Bu Derleme Heyetlerine fişlerin alındığını bildiren ve teşekkür ifade eden cevapların yazılması karar verildi.
- B- Umumî Merkez Heyetince müzakere ve kabul edilen dışarı teşkilât Talimatnamesinin bastırılarak Cemiyet nizamnamesiyle birlikte derleme heyetlerimizin Reis'sıfatiyle bütün valiliklere gönderilmesine Halkevi bulunan yerlerde bu evlerin dil, edebiyat ve tarih şubeleri idare heyetlerine haber verilmesinin halkevi bulunmayan yerlerde de fırka reisleri ve Maarif Müdürleriyle görüşülüp Merkez Heyetimizi teşkil etmek üzere beş-yedi zat seçilerek isim ve hüviyetleri bildirilmesinin yazılmasına karar verildi. Bu tamim yazılırken evvelce nizamnamemizin dışarı teşkilâtına dair olan 12 inci maddesini yazarak yapılmış olan tamim görülecektir.
- C- Bahsolunan raporun söz derleme talimatnamesinin II inci maddesinde her hafta Maarif Vekâletine gönderileceği yazılan işler hülâsasından ayrı olup 15 günde bir, hazırlanan fişlerle beraber Cemiyete gönderileceğine dair cevap yazılması karar verilmiştir.
- Ç- Gönderilen kitabın tetkik edilip mütalâa bildirilmek üzere Gramer-Sentaks Koluna havale olunmasına karar verildi.
- D- Bölme ve dolaplar için istenilen fiyat çok görüldü, başka marangoz çağırılarak konuşulacak ve daha ucuz fiyat veren olursa ona ismarlanacaktır.

II- Derleme Kolunun takrirleri ve şifahi teklifi

- A- Bahsolunan lûgatlerden Hüseyin Kâzım Beyin büyük Türk lûgatinin basılmamış kısmının basılması neden geri kaldığına dair Celal Sahir Bey izahat verdi ve basılmış iki ciltte takip olunan eski alfabe sırası bozulmamak üzere kalan kısmın da yalnız baş kelimeler eski harflerle ve bir kelime içinde geçen oğdan öreme kelimeler ve türlü telaffuzlar ile tarifler ve misaller Türk alfabesile dizilmek şeklinde bastırılması mümkünse bunun temini Reis Beyden rica edildi. Müzakere neticesinde bu mesele ayrıca düşünülme üzere lûgatin kalan kısımlarının kopye ettirilmesine müellifin müsaadesini almak için munasip bir mektup yazılmasına karar verildi.

Velat Çelebi Beyin yazma lûgatının - esasen kendisi bu hususta ^{Cemiyete} bulunduğu için - kopye ettirilmesine ve/ eski yazıyı iyi yazar birinin bulunup tayin olunacak bir ücret mukabilinde bu işle vazifelendirilmesine karar verildi.

Numan Efendinin yazma lûgatının de kendisinden istenilmesine karar verildi.

Ahmet Rasim Beyin yazma lûgati "Dil Encümeni" nden Cemiyete devredilmiş ve elde mevcut bulunduğunu Celal Sahir Bey ifade etti.

B- Derleme Heyetlerine tanim yapılmasına karar verildi.

C- Samih Rifat Bey kütüphanesinin Cemiyete terk buyurduğunu ve alınıp istifade edilmesini Hami Reis Hazretlerinin ifade buyurdıklarını Celal Sahir Bey söyledi. Bu mesele hakkında Ruşen Eşref Beyin rahmetli Samih Rifat Beyin ailesile görüşmesine karar verildi.

Ç- İstanbulda bir kütüphanede vazifelendirildiği anlaşılan Zakir Kadiri Beyin Türk lehçelerine **vukufu** olduğundan kendisine seçilecek mühim kitapların taranması işinin havale edilmesi ve malî vaziyeti buna lüzum gösterdiğinden yapacağı işe mukabil muayyen bir ~~müracaat~~ ^{ücret} verilmesine karar verildi.

Ücret miktarı her işe göre ayrıca tayin olunacaktır.

III- Seçildikleri bildirilen dört zatin intihapları kabul olundu.

IV- Takrirden yazıldığı gibi bölüklerce ve istilah merkezince kararlaştırılacak istilahlar esasen Umumî Merkez Heyetine geleceğine ve oraca tetkiki esnasında derlemeden gelmiş münasip kelimeler varsa onlarla değiştirilmeleri ^{bu} mümkün olmazsa sonradan böyle uygun bir karşılık ele geçerse bu gibi değiştirmelerin yapılması mümkün olduğuna göre istilah bölüklerinin çalışmalarına devam etmelerine karar verildi.

V- Umumî Kâtipliğin teklifleri:

A- Reis Bey eğer Vekâlette varsa başka makinelerle mevcutların değiştirilmesini temin etmek vaadinde bulunmuştur. Yoksa venilerin satın alınması hususu tekrar konuşulacaktır.

B- Lûgat-Istilah bölüklerinin esasen fazla miktarda çoğaltılacak olan keline cetvelleri Maarif Matbaasında bastırılmasını Reis Bey temin edecektir. Diğer hususlar için ileride bir çare düşünülecektir.

Y. Ceviz
R. H. Hulusi
Ahmet Levaz H. Zuber Bey